

Archeologisch vooronderzoek Zwembadsite (Poperinge)

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteur: J. De Gryse & T. Boncquet

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Stad Poperinge

D/2014/12.814/6

© Ruben Willaert bvba, Sijsele, 2014

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

Inhoud.....	3
1. Inleiding	7
1.1. Kader	7
1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten	7
1.3. Ruimtelijke situering	8
1.3.1. Algemeen	8
1.3.2. Fysische geografie	8
1.4. Archeologische verwachting	9
2. Methode	12
2.1. Algemeen	12
2.2. Aanleg en documentatie van de proefsleuven	13
2.3. Uitwerking en databeheer	13
3. Resultaten	14
3.1. Zone ten zuiden van het huidige zwembad	14
3.1.1. Profielopbouw en bodems	14
3.1.2. Structuren	15
3.2. Zone ten noorden van het huidige zwembad	21
3.2.1. Profielopbouw en bodems	21
3.2.2. Structuren	23
4. Conclusies en aanbevelingen	24
4.1. Conclusies	24
4.2. Aanbevelingen	24
5. Bibliografie	25
6. Bijlage	26
6.1. Sporenlijst	26
6.2. Vondstenlijst	28
6.3. Monsterlijst	29

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Poperinge
Kadastrale gegevens:	Afd. 2, Sectie C, percelen 1042W, 1048H en 1048L
Opdrachtgever:	Stad Poperinge
Projectverantwoordelijke:	Tom Boncquet
(vergunninghouder):	Ruben Willaert bvba T: 050/36 28 20 E: info@rubenwillaert.be
Bevoegde overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed Jacob van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan 1.2 bus 92 8200 Brugge (Sint-Michiels) T: 050 24 81 50 E: sam.dedecker@rwo.vlaanderen.be
Wetenschappelijke begeleiding:	
Metaaldetectie:	Tom Boncquet
Nr. opgravingsvergunning:	2014/234
Nr. vergunning metaaldetectie	2014/234 (2)
Projectcode:	POBR14
Uitvoering van het veldwerk:	26/6/2014 – 27/6/2014
Beheer en plaats documentatie:	Onroerend Erfgoed-buitendienst West-Vlaanderen (Stadenstraat 39, Zarren)
Beheer en plaats van stalen en vondsten:	Onroerend Erfgoed-buitendienst West-Vlaanderen (Stadenstraat 39, Zarren)
Opp. Projectgebied:	1,1ha
Opp. Onderzocht gebied:	628,05m ²
Coördinaten projectgebied:	N: X 34 888,17– Y 173 186,77 NW: X 34 849,59 – Y 173 126,97 ZW: X 34 884,72– Y 172 983,94 ZO: X 34 933,08– Y 172 980,50

Omschrijving van de onderzoeksopdracht

Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie: Poperinge Bruggestraat Zwembadsite
Archeologische verwachting:	Cfr. 1.4. Archeologische verwachting
Wetenschappelijke vraagstelling:	Cfr. 1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten
Aanleiding tot het onderzoek:	Cfr. 1.1. Kader
Eventuele randvoorwaarden:	Nvt

Eventuele raadpleging van specialisten

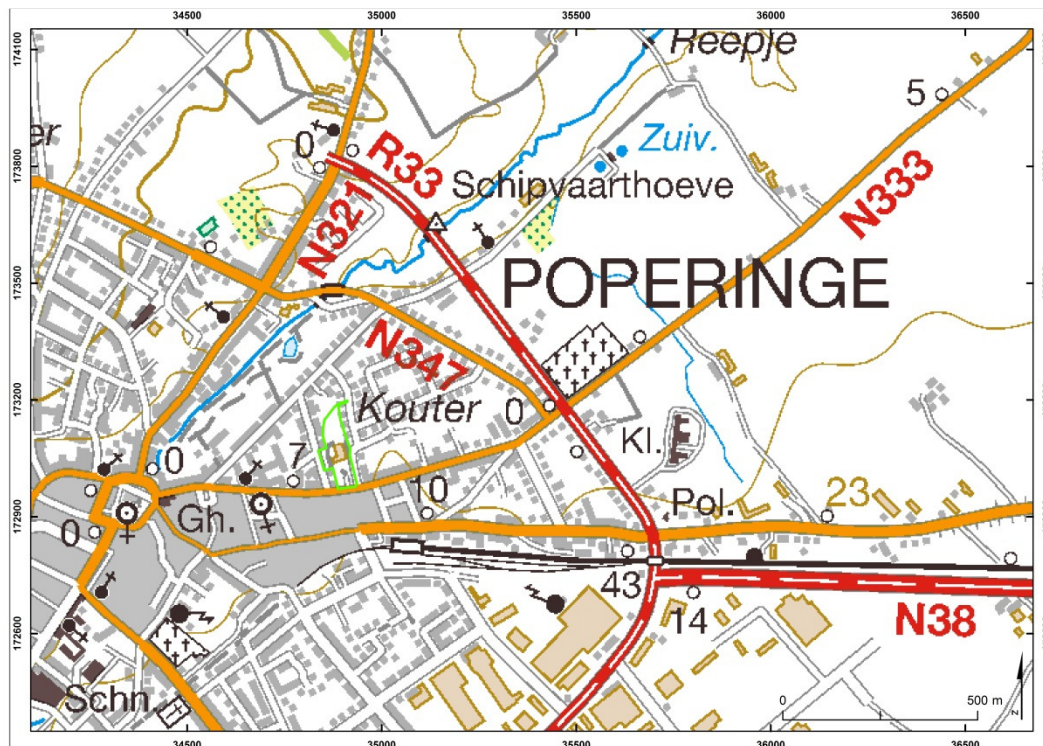

Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek:

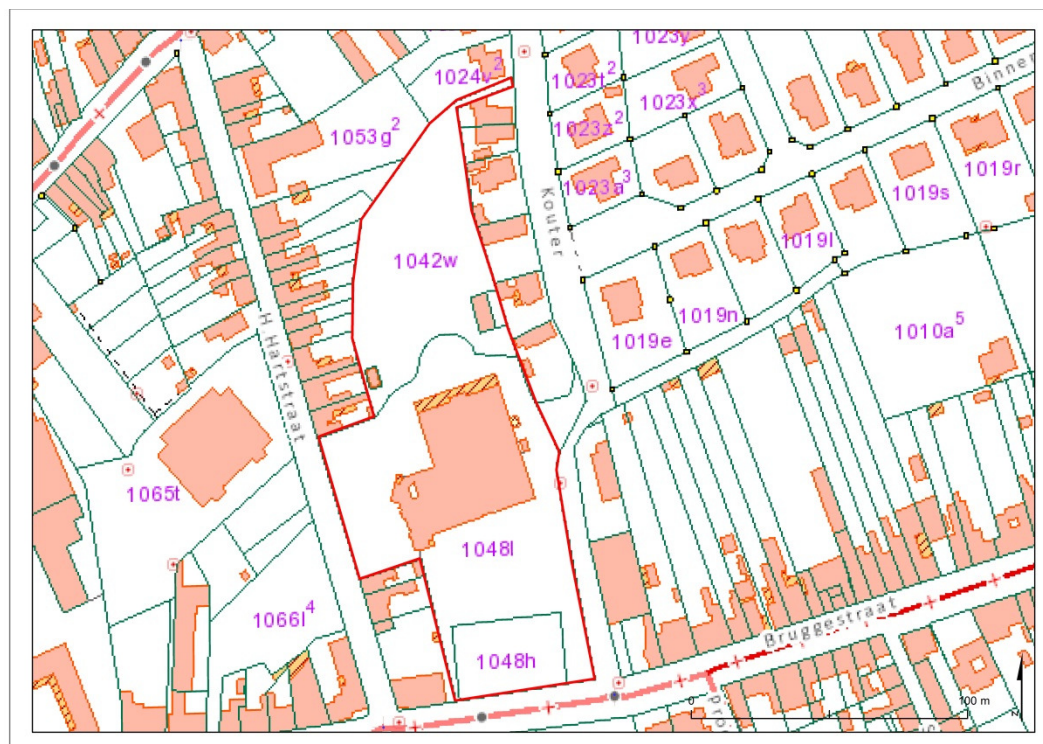
Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie:

Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden:

Figuur 1. Situering projectgebied op de topografische kaart (groen)

Figuur 2. Situering projectgebied op de kadasterkaart (rood)

1. INLEIDING

1.1. KADER

De stad Poperinge plant de afbraak van het huidig zwembad en de bouw van een nieuw zwembad, recreatief gebouw en de aanleg van een nieuwe parking. Omdat de geplande inrichting eventueel aanwezig archeologisch erfgoed in de ondergrond zou aantasten, is door het agentschap Onroerend Erfgoed (OE) van de Vlaamse Overheid aanbevolen om op deze locatie een archeologische terreininventarisatie door middel van proefsleuven uit te voeren.

Deze terreininventarisatie is uitgevoerd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba in opdracht van de stad Poperinge. Het terreinwerk is uitgevoerd op 26 en 27 juni 2014. Uitwerking en rapportage van de onderzoeksresultaten zijn uitgevoerd tussen 30 juni en 4 juli 2014.

Het veldwerk en de uitwerking van de onderzoeksresultaten zijn uitgevoerd door T. Boncquet en J. De Gryse. Het onderzoek is administratief begeleid door S. De Decker (erfgoedconsulent OE). De terreininventarisatie is uitgevoerd in samenwerking met landmetersbureau Feys bvba. Het kraanwerk is uitgevoerd door Verbeke nv.

1.2. ONDERZOEKSOPZET EN UITGANGSPUNTEN

Doel van onderhavig onderzoek was het archeologisch inventariseren van de projectzone. Uitgangspunten voor het onderzoek vormden de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor uitvoering van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem 2014/234.

Tijdens de inventarisatie dienen volgende vragen onderzocht te worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Zijn er tekenen van erosie?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja, wat is de omvang?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie)

- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
  1. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  2. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.3. RUIMTELIJKE SITUERING

1.3.1. ALGEMEEN

De planlocatie ligt in West-Vlaanderen, op het grondgebied van de stad Poperinge. Het circa 1,1 ha grote terrein situeert zich aan de rand van het historische centrum van de stad. De planlocatie heeft als kadastrale omschrijving: Poperinge, 2^e Afdeling, Sectie C, perceelsnummers 1042W, 1048H en 1048L. Het terrein was voor aanvang van de inventarisatie in gebruik als parking en speelterrein (ten zuiden van het zwembad) en grasveld (ten noorden van het zwembad).

1.3.2. FYSISCH GEORGRAFIE

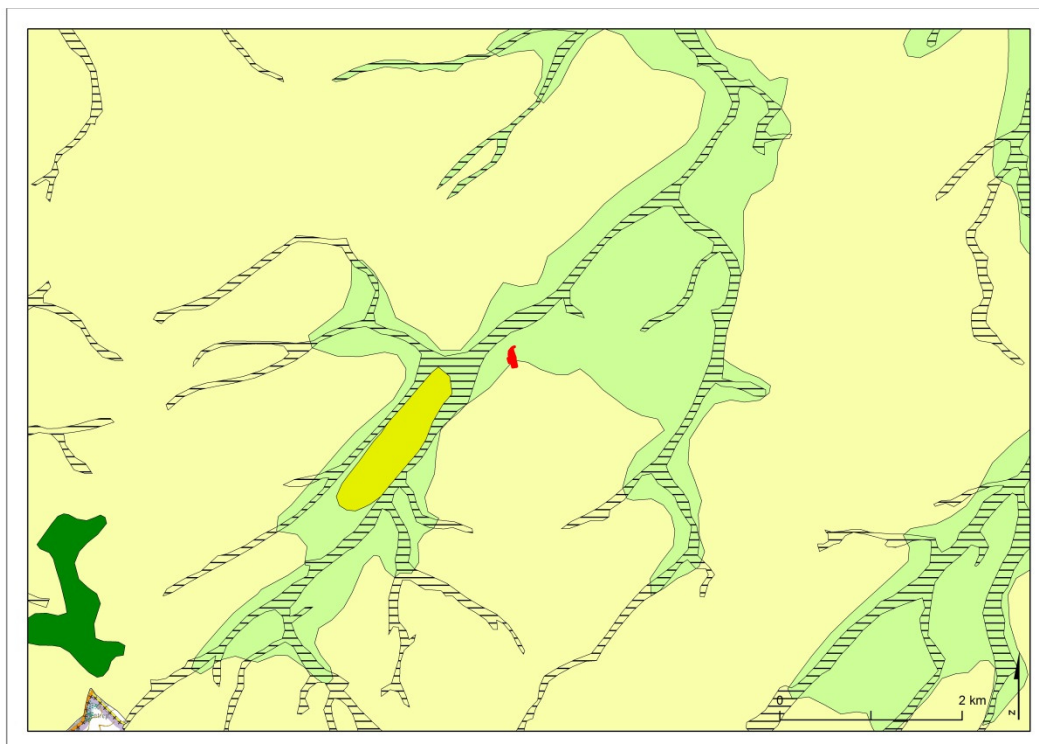
Op de Bodemkaart van Vlaanderen, schaal 1:20.000 wordt het projectgebied aangeduid als een bebouwde zone (OB). In de nabije omgeving, meer bepaald ter hoogte van de Kouter, worden droge zandleemgronden met textuur B horizont (Lba) gekarteerd.

De Quartairgeologische kaart van Vlaanderen schaal 1:20.000 situeert ter hoogte van het projectgebied eolische zandleem uit het Weichseliaan en/of hellingsafzettingen uit het Quartair op laatpleistocene fluviale sedimenten (profiel 3, codes *ELPw* en/of *HQ* op *FLPw*) (fig. 3).¹

---

¹ <http://Geo-Vlaanderen.GisVlaanderen.be>; Bogemans, 2005.

Figuur 3. Situering projectgebied op de geologische kaart

1.4. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING²

Aan de overzijde van de Bruggestraat werd in 1934 een Romeinse munt van keizer Galerius teruggevonden.

Vanaf de 7de eeuw ontwikkelde de stad Poperinge zich rond de huidige Sint-Bertinuskerk. In 658 of 668 zou Poperinge door de graaf Walbert van Arques afgestaan zijn aan de abdij van Sithiu, de latere Sint-Bertinusabdij van Sint-Omaars, die gesticht werd in 649³. Over de vroegste geschiedenis zijn er slechts weinig gegevens.

Op verzoek van de abt van Sint-Omaars verkreeg Poperinge in 1147 een eerste stadskeure van Diederik van de Elzas (1147). Een tweede belangrijke ontwikkeling in de 12de eeuw was de toestemming voor het houden van een wekelijkse markt; deze toestemming werd verkregen in 1187. In de 13de eeuw beleefde Poperinge, dankzij de lakenindustrie, een grote bloeiperiode. De stichting van de Onze-Lieve-Vrouwekerk en de Sint-Janskerk alsook de oprichting van 2 nieuwe marktplaatsen -de Paardenmarkt en de 'Nieuwe Marct'- zijn in deze periode te situeren. Hun ontstaan dient gezien te worden binnen de uitbreiding van de stad.

Het projectgebied behoort tot de Sint-Jansparochie en is gelegen langs de Bruggestraat. Deze straat is één van de 5 hoofdwegen die vertrekken vanaf de Grote markt. Langs dergelijke straten komt dikwijls een aaneengesloten bebouwing met woonhuizen aan de straatkant en achtererven voor. Sommige achtererven zullen gefunctioneerd hebben als tuin, andere als afvalopslag en nog andere als ambachtelijke zone. Wat laatste betreft, dient opgemerkt te worden dat het toponiem 'wullebuijckstraetjen' in de 18de eeuw een verwijzing zou kunnen zijn naar ambachtelijke activiteiten binnen de middeleeuwse lakennijverheid.

² Het opgravingsteam werd tijdens de opmaak van de historische achtergrond bijgestaan door Guido Vandermarliere. Onze zeer gewaardeerde dank hiervoor.

³ ADRIAAN 2006, 174.

Op het einde van de 15de eeuw zette zich een vervalperiode in, gekenmerkt door plunderingen, vernielingen en verwoestingen. Pas in het begin van de 18de eeuw was er een wederopbloei onder Oostenrijks bewind.

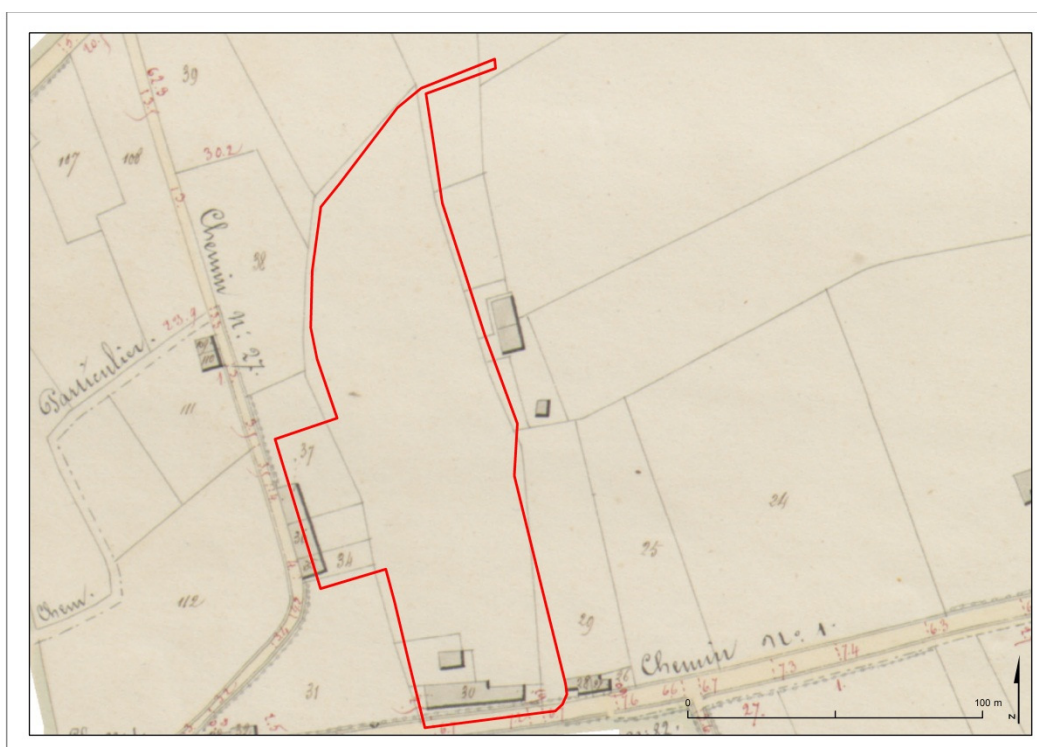
De kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, beter gekend als de Ferrariskaart (1771-1778), toont een zeer beperkte bebouwing langs de Bruggestraat. Projectie van het plangebied op deze kaart situeert binnen de onderzoeksgrenzen een langshuis (fig. 4). De zone ten noorden van dit gebouw is duidelijk in gebruik als akker. Aan oostelijke zijde van het gebouw komt een vierkant erf voor, volledig begrensd door bomen, waarin twee langshuizen gesitueerd worden. Het gebouw dat zich wat noordelijker bevindt, lijkt zich niet meer op het projectgebied te situeren.

Op de Poppkaart (ca. 1850) is duidelijk te zien dat de huidige Heilig Hartstraat aan zuidelijke zijde oorspronkelijk niet volledig rechtdoor liep, maar een bocht maakte naar de Bruggestraat (fig. 5). Omdat de stadskern ter hoogte van deze straat eindigde werd deze de Achterstraat genoemd. De blok huizen aan de rechterkant van de straat, door de inwoners de 'Bratse Reke' genoemd, situeert zich ter hoogte van de niet onderzochte parking. Ter hoogte van de Bruggestraat komen op deze kaart 2 huizen voor: het voorste huis was eigendom van M. Felix Berten, oud-burgemeester van Poperinge, het achterste huis was eigendom van een naaister.

In de Poperinghenaar van de 8ste oogst 1909 wordt vermeld dat het *hofstedeken* in de Bruggestraat, recht tegenover de achtergebouwen der zusters van de Ste Union, afgebroken werd om er, conform het testament van de oud-burgemeester, een 'gesticht voor ongeneesbaren' te bouwen. Dit gesticht werd gebouwd in 1910. In latere periodes is sprake van een moederhuis langs de Bruggestraat. Het gebouwcomplex werd afgebroken in het midden van de 20ste eeuw.

Figuur 4. Projectie van het projectgebied op de Ferrariskaart (<http://www.ngi.be/NL/NL1-4-2-3>)

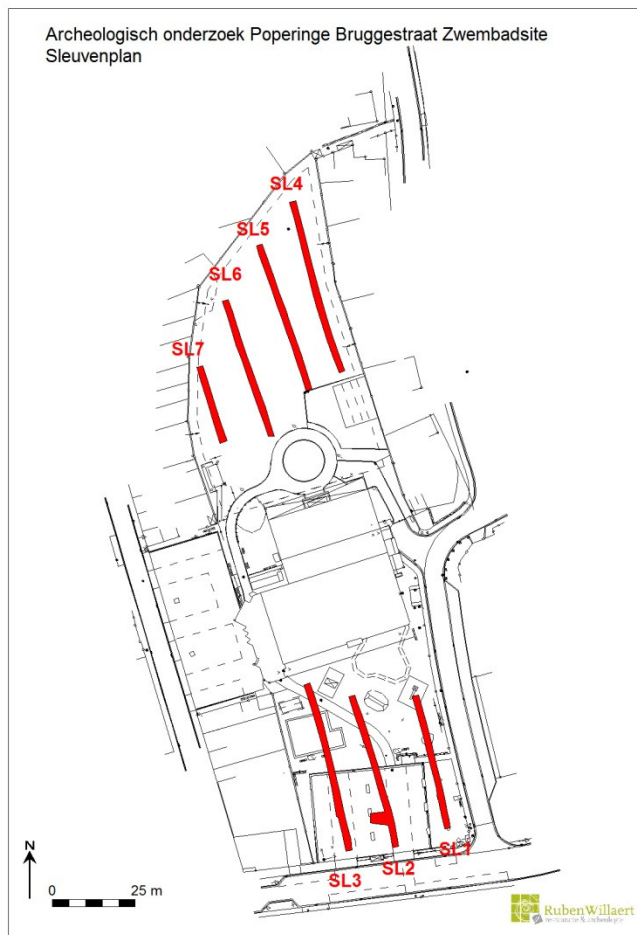

Figuur 5. Projectie van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (<http://www.giswest.be/trage-wegen>)

2. METHODE

2.1. ALGEMEEN

De planlocatie is geïnventariseerd door middel van 7 proefsleuven: 3 sleuven ten zuiden van het huidige zwembad en 4 sleuven ten noorden. De proefsleuven hebben een gecombineerde oppervlakte van 628,05m².

Figuur 6. Sleuvenplan

De archeologische inventarisatie is uitgevoerd conform de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem (2014/234).

Afwijkingen vormden onderwerp van overleg met de OE erfgoedconsulent op de startvergadering van 11/06/2014⁴. Concreet konden geen proefsleuven aangelegd worden op de parking langs de Heilig hartstraat, ter hoogte van de glijbaan aan de zuidelijke zijde van het zwembad en ter hoogte van het lokaal van de duikersclub ten noorden van het zwembad. T.g.v. deze afwijkingen bedroeg de opp. van het te inventariseren terrein 0,83ha.

⁴ Cfr. Verslag startvergadering 11/06/2014.

Wat de zone ten noorden van het zwembad betreft, kon ook geen sleuf aangelegd worden ter hoogte van de rotonde voor de ingang van het zwembad. De rotonde, aangelegd in asfalt en centraal voorzien van een boom, was tijdens de uitvoering van het onderzoek nog in gebruik.

2.2. AANLEG EN DOCUMENTATIE VAN DE PROEFSLEUVEN

Het graafwerk is uitgevoerd met een rupskraan met tandenloze bak. De ontgravingsdiepte varieert en is steeds gekozen in functie van de bewaringstoestand en de leesbaarheid van de archeologische structuren/sporen.

Op 1 locatie, met name ter hoogte van de westzijde van sleuf 2, werd ervoor gekozen om een kijkvenster aan te leggen. De oppervlakte van het kijkvenster bedroeg 17,50m². Bij afwezigheid van relevante archeologische sporen/structuren werden geen andere kijkvensters aangelegd.

Tijdens de terreininventarisatie is de profielopbouw van het onderzoeksterrein bestudeerd door middel van profielkolommen. Bij de profielkolommen is telkens ongeveer 1m schoongemaakt, gefotografeerd en beschreven.

Er is gekozen voor een minimale spoorbewerking. De waarnemingen in vlak en profiel volstonden immers voor het maken van een archeologische evaluatie. Bij bakstenen structuren werd uitgebreid aandacht besteed aan de registratie van baksteenformaat, kalkmortelgebruik, metselverband, onderlinge samenhang met andere structuren edm.

Bij het aanleggen van de sleuven en profielen zijn *archaeologica* met de hand ingezameld, hetzij per spoor, hetzij als losse vondsten.

Met betrekking tot de metaaldetectie dient opgemerkt dat deze beperkt bleef tot het controleren van de opgravingsvlakken en het stort.

Op 2 locaties werden stalen voor eventueel verder archeobotanisch onderzoek genomen: in SL2/P2 en in SL7/P1.

2.3. UITWERKING EN DATABASEER

Tijdens de basisuitwerking zijn de opgravingsdata geadministreerd en gedigitaliseerd, het vondstmateriaal geteld en verwerkt en is over het terreinwerk en de uitwerking gerapporteerd.

De vondsten zijn tijdens de basisverwerking bewaard in het depot van Ruben Willaert bvba. Alle archeologische vondsten en data die tijdens het onderzoek zijn verzameld en aangelegd, zijn eigendom van de stad Poperinge. Conform de overeenkomst tot het uitvoeren van de archeologische prospectie tussen Ruben Willaert bvba en de stad Poperinge zullen de vondsten en het opgravingsarchief na afronding van het onderzoek ondergebracht worden in het OE depot in Zarren.

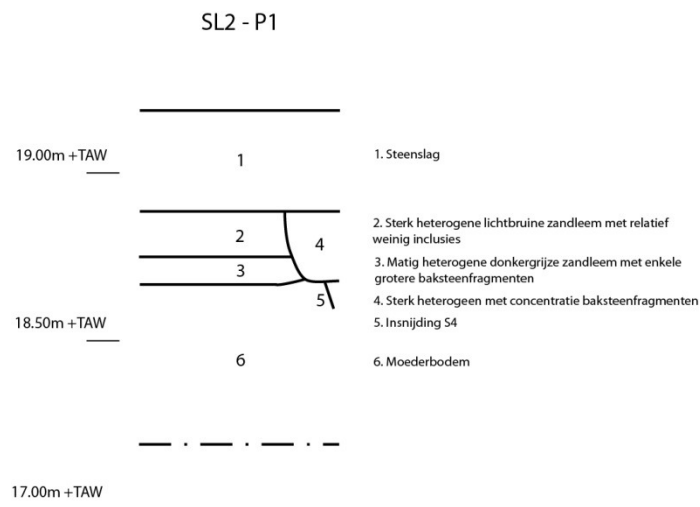
3. RESULTATEN

3.1. ZONE TEN ZUIDEN VAN HET HUIDIGE ZWEMBAD

3.1.1. PROFIELOPBOUW EN BODEMS

Figuur 7. SL2/P1

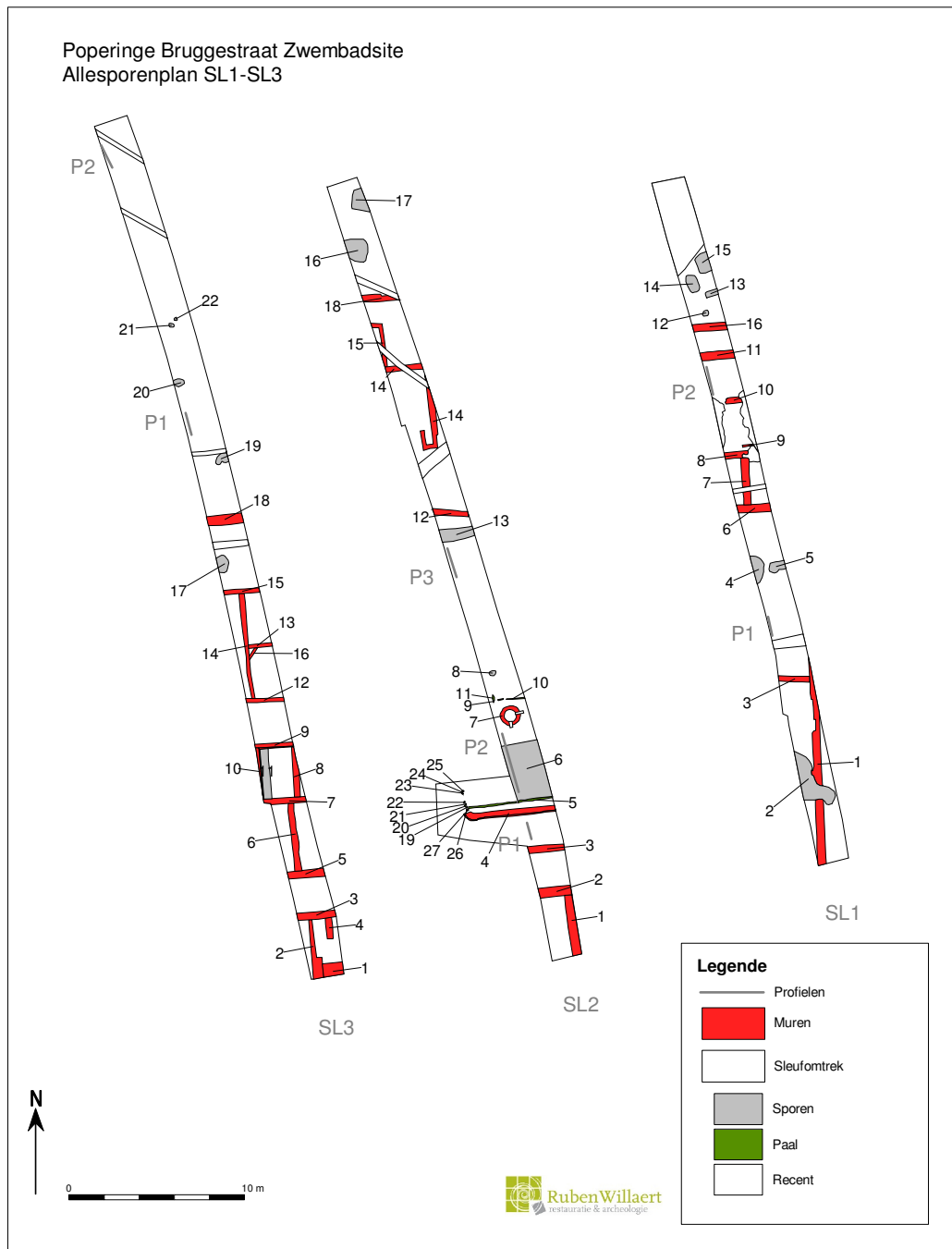
Figuur 8. Geschematiseerde weergave van SL2/P1

De bodemopbouw in het zuidelijke deel van dit deelgebied is vrij uniform. SL2/P1 kan hier gelden als referentieprofiel (fig. 7). De bodemopbouw bestaat -in sleuf 2 en 3- uit een pakket steenslag, afkomstig van de parking die net voor de opstart van het archeologisch onderzoek werd opgebroken. Daaronder komt een sterk heterogeen zandleempakket voor met een dikte van 14cm. Net boven de moederbodem komt (lokaal) een dun bandje (8cm) matig heterogeen donkergrijze zandleem voor. Het niveau van de moederbodem varieert van 18,85m +TAW (SL1/P1) tot 18,59m +TAW (SL2/P1). In tegenstelling tot de zone ten noorden van het zwembad werd nergens een bruine verweringshorizont vastgesteld.

In het noordelijke deel van dit deelgebied is de bodem zwaar verstoord. In deze zone werden verschillende sporen aangetroffen die vermoedelijk met WOI te linken zijn (cfr. 3.1.2). In sleuf 3 werd de bouwput van het zwembad aangesneden.

3.1.2. STRUCTUREN

In dit deelgebied werden verspreid over het terrein 54 sporen aangetroffen.

Figuur 9. Allesporenplan Sleuf 1 t.e.m. 3

Tot de gebouwresten behoren 34 bakstenen structuren: muren (n29), uitbraaksporen (n2), tegelvloer (n1), (bezink)put (n1) en een goot (n1). In sleuf 1 en 2 werden de gebouwresten quasi over de volledige lengte van de sleuf aangetroffen; in sleuf 3 concentreerden ze zich in de zuidelijke helft van de sleuf. Alle muren waren opgetrokken met rode tot paarsrode bakstenen (20,5/21/21,5 x 10 x 5/5,5cm), gevat in witte, grijze of roze kalkmortel. In heel wat gevallen werden muren in associatie met cement vastgesteld (SL1/S11, SL2/S14, SL3/S3, SL3/S5, SL3/S10, SL3/S18). In geen enkel geval konden baksteenformaten, die zouden wijzen op een oudere fase, vastgesteld worden.

In sleuf 1 waren de muren afgebroken tot op ca. 19,00m +TAW. De muren die zich aan zuidelijke zijde in sleuf 2 en 3 bevonden, waren 20 tot 30cm dieper uitgebroken (ca. 18,80m +TAW). Vermoedelijk kan dit verklaard worden door de aanleg van de parking in deze zone. In sleuf 3 kon vastgesteld worden dat het uitbraakniveau correspondeert met het toenmalige looppniveau. In het geval van SL3/S15 - SL3/S9 werden de muren uitgebroken tot op het dorpelniveau, in het geval van SL3/S1 tot op het vloerniveau (fig. 10-11). De muren die in het noorden van sleuf 2 aangesneden werden, situeren zich op ca. 18,55m TAW.

Op de 2 locaties waar een dorpel vastgesteld was, kon ook de onderkant van de fundering geregistreerd worden. In het geval van SL3/S15 situeerde de onderkant zich op 18,35m +TAW, in het geval van SL3/S9 op 18,58m +TAW. De diepte van de fundering bedroeg respectievelijk 24,5cm en 26cm.

Verder kon vastgesteld worden dat zich in het noordelijke deel van sleuf 2 een kelderstructuur bevindt. Deze structuur met een breedte van 3,64m was aan de binnenzijde bestreken met cement. Hoe de vierkante uitsprong aan zuidelijke zijde precies geïnterpreteerd moet worden, is niet helemaal duidelijk. De breedte is in elk geval ontoereikend om de ruimte te interpreteren als een trap. In het vullingspakket van de kelder werd zeer recent materiaal aangetroffen. Het gaat om 2 volledige bokalen, een volledig medicijnflesje met opschrift 'extern gebruik' en 2 ampules (1 in glas en 1 in plastic), waarvan 1 met opschrift 'drinkbaar'.

In sleuf 2 werd op 18,51m +TAW een oost-west georiënteerde bakstenen muur aangetroffen (SL2/S4), gekenmerkt door een zeer regelmatig metselwerk. Het metselwerk was bovendien intentioneel schuin aangelegd. De muur kon over een afstand van 5,01m onderzocht worden. SL2/S4 was opgetrokken met rode bakstenen (20,5x5cm), gevat in harde beigewitte kalkmortel. In totaal waren nog 8, plaatselijk 10, baksteenlagen bewaard; de onderkant situeerde zich op 18,09m +TAW.

Tijdens de aanleg van een kijkvenster aan westelijke zijde van sleuf 2 kon vastgesteld worden dat SL2/S4 afdraaide in noordelijke richting. De zuidwestelijke hoek van de structuur, waartoe SL2/S4 behoort, was m.a.w. afgebogen. Het verdere verloop van de bakstenen muur in oostelijke richting kon t.g.v. de beperkingen van een inventariserend onderzoek niet vastgesteld worden.

Ter hoogte van de hoek van SL2/S4 werden 7 palen met een diameter van ca. 6-9cm vastgesteld, die in het verlengde van de bakstenen muur in de moederbodem ingeheid waren (fig. 12). Enkel de palen binnen het aangelegde kijkvenster konden geregistreerd worden. Mogelijk bevinden zich m.a.w. nog meer palen buiten het kijkvenster. Men kan zich de vraag stellen of SL2/S4 de verstening is van een oorspronkelijke houten beschoeiing. Ter hoogte van de meest zuidelijke paal (SL2/S19), 32cm ten noorden van SL2/S4, werden immers 2 neerliggende palen met een diameter van 10cm vastgesteld. De palen hadden een onderzochte lengte van 2,84m en 2,03m en waren duidelijk te associëren met de organische vullingspakketten van deze structuur (SL2/S6-SL2/S28). Op 1 plaats werd ter hoogte van SL2/S5 een beperkte sondering gemaakt. Op basis van dit onderzoek kon vastgesteld worden dat er onder deze palen geen beschoeiing meer voorkwam. De onderkant van SL2/S5 correspondeerde m.a.w. met de onderkant van SL2/S4.

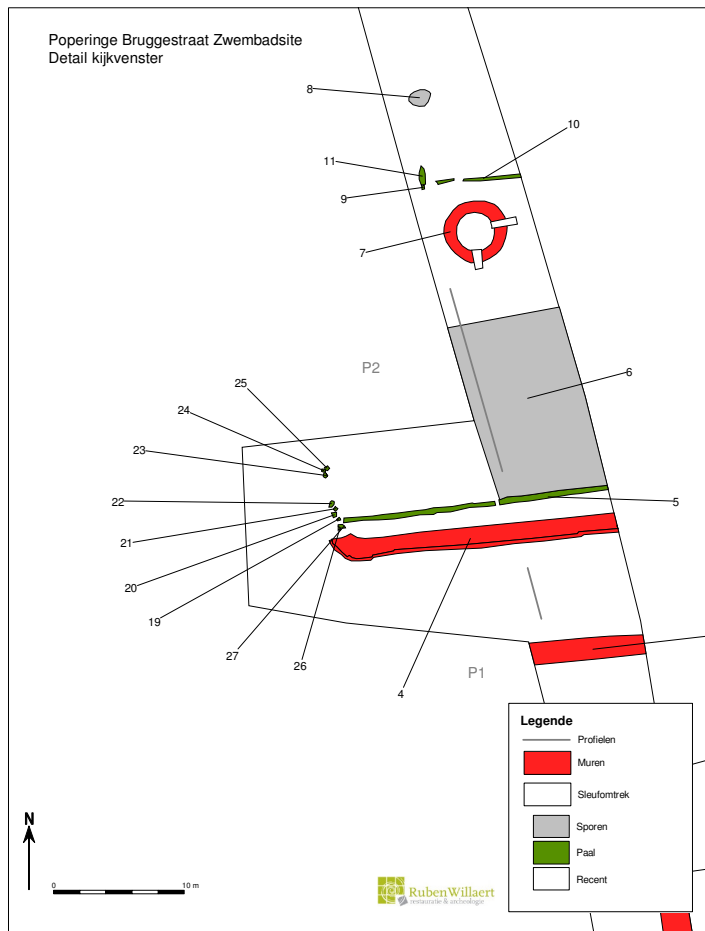

Figuur 10. Overzichtsfoto van SL3/S7-10, met aanduiding van de dorpel

Figuur 11. Detailfoto van tegelniveau SL3/S1

Figuur 12. Detail van het allensporenplan sleuf 1 t.e.m. 3

Aanvankelijk werden de houten structuren ten noorden van (bezink)put SL2/S7, nl. SL2/S9 t.e.m. 11, eveneens met deze structuur in verband gebracht en zelfs geïnterpreteerd als tegenhanger van SL2/S5. Bij nader inzien lijkt dit echter niet plausibel: in doorsnede kon immers duidelijk vastgesteld worden dat alle vullingspakketten van SL2/S6 samenkomen ten zuiden van de bezinkput. Het is dan ook vrij onwaarschijnlijk dat de houten structuren ten noorden van de bezinkput de noordelijke beschoeiing van deze structuur vormen. Vermits ook geen noordelijke tegenhanger van SL2/S4 aangesneden werd, is het bepalen van de afmetingen van deze structuur met sterke organische vulling zeer moeilijk. De breedte van de zone gekenmerkt door de aanwezigheid van de vullingspakketten bedraagt 3,4m.

Op basis van SL2/P2 kon een goed beeld verkregen worden van de vulling van deze structuur. Het onderste pakket (P2/L7) bestaat uit een vrij dunne laag sterk organisch materiaal, waarin nog duidelijke resten van stro zichtbaar waren. De dikte van dit pakket bedroeg 8cm. Dit pakket werd afgedekt door een vrij steriel, vrij kleiig pakket (P2/L6), dat op zijn beurt afgedekt werd door een dun, organisch pakket (P2/L5). De maximale dikte van dit pakket bedroeg 10cm. Bovenop deze lagen werd een dik puinpakket vastgesteld, waarvan de bovenkant correspondeerde met de bovenkant van SL2/S4.

Het aangelegde vlak in SL2/S6 -ter hoogte van het kijkenvenster- correspondeerde met P2/L5. In dit pakket werden 6 fragmenten aardewerk aangetroffen. Het gaat om 4 fragmenten oxiderend aardewerk, waaronder 1 bodemfragment, 1 randfragment en 2 wandscherven. Daarnaast werd 1 wandfragment witbakkend aardewerk en 1 wandfragment steengoed aangetroffen. Tussen SL2/S4 en SL2/S5 werden 2 aaneenpassende fragmenten van een bodem in Westervald-

steengoed aangetroffen. Op basis van dit aardewerk kan het ontstaan van het jongste vullingspakket van SL2/S6 in de 19de/20ste eeuw vooropgesteld worden.

Figuur 13. Overzichtsfoto van SL2/S6

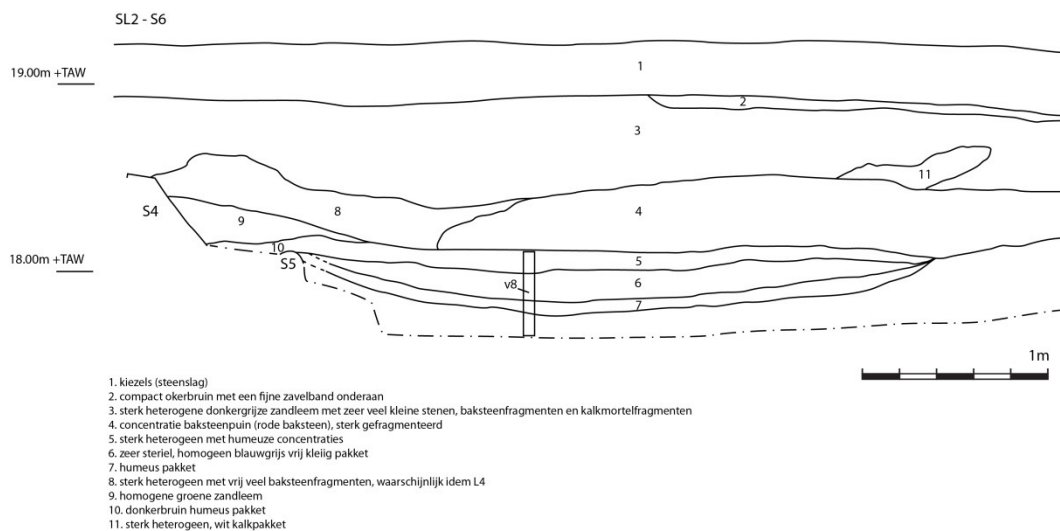

Figuur 14. Detailfoto van de paaltjes in het verlengde van SL2/S4

Figuur 15. Overzichtsfoto van de doorsnede door SL2/S6 (SL2/P2)

Figuur 16. Profieltekening SL2/P2

SL2/S4 vertoont qua verloop en opbouw heel wat overeenkomsten met een bakstenen structuur die aan het licht kwam tijdens de opgraving van het Lokerhof te Heuvelland⁵. Het ging om een zeer grote mestvaalt die, net zoals hier, begrensd werd door een schuin opgetrokken bakstenen muur. De bakstenen begrenzing van de mestvaalt werd op het Lokerhof bovendien eveneens gekenmerkt door afgeronde hoeken. De hypothese van een mestvaalt zou ook het profiel en de aard van de vullingspakketten verklaren. De mestvaalt werd waarschijnlijk ook gebruikt als afvalkuil, wat de aanwezigheid van aardewerk zou verklaren.

⁵ DE GRUYSE, BONCQUET & DE ROEK 2012.

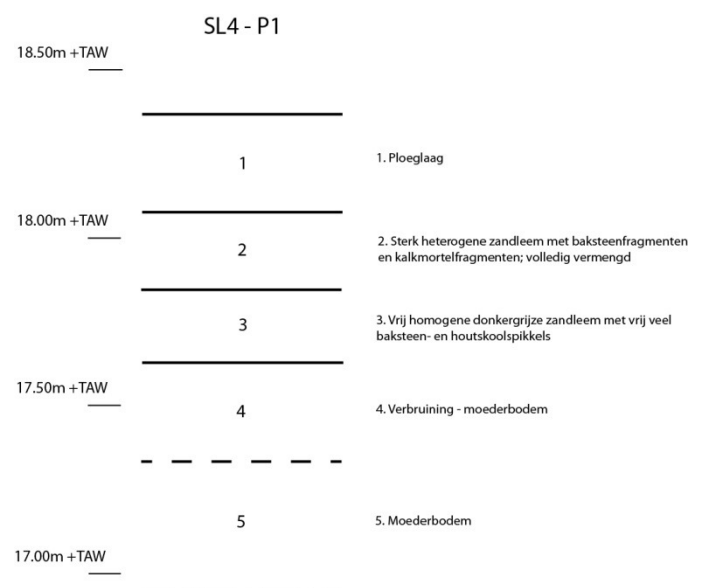
In de zone ten zuiden van het huidig zwembad werden ook een beperkt aantal sporen aangetroffen. Het gaat meer bepaald om kuilen (*n*15), greppel (*n*1) en een mogelijke aanleg sleuf (*n*1). Wat de kuilen betreft, werd 1 kuil aangetroffen, waarvan de vondsten met zekerheid aan WOI te koppelen zijn. In SL2/S17 (17,61m +TAW) werd een bijna volledig te refitten SRD-kruik aangetroffen. Vermoedelijk zijn SL2/S16 (17,73m +TAW) alsook SL1/S14 (18,54m +TAW) en S15 (18,62m +TAW) in dezelfde periode te situeren. In SL1/S15 werden een groot aantal fragmenten van een (mineraalwater)fles in steengoed gevonden. In SL1/S14 werd een grote hoeveelheid metaal aangetroffen.

3.2. ZONE TEN NOORDEN VAN HET HUIDIGE ZWEMBAD

3.2.1. PROFIELOPBOUW EN BODEMS

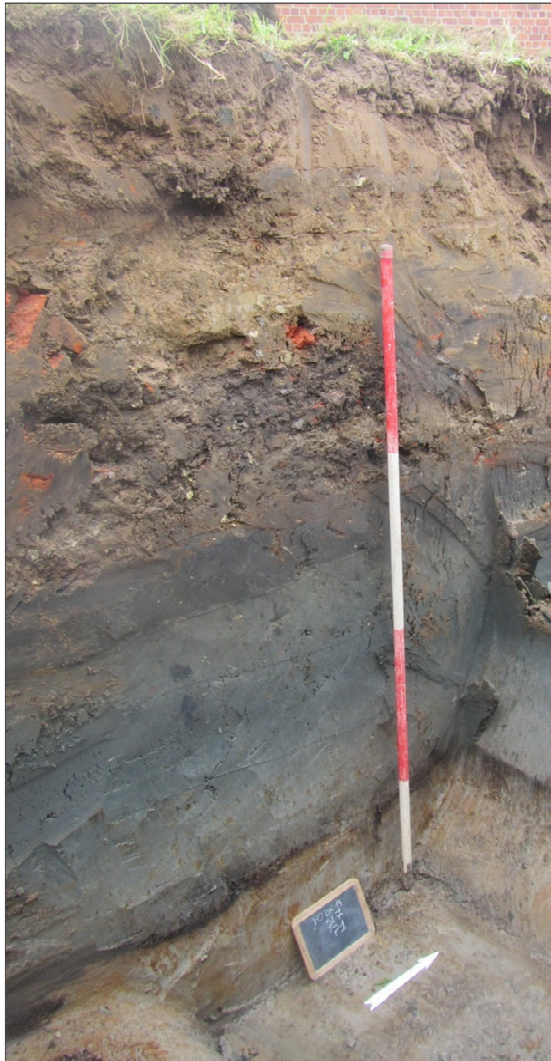

Figuur 17. SL4/P1

Figuur 18. Schematische weergave van SL4/P1

Opnieuw dient in dit deelgebied een onderscheid gemaakt te worden tussen het uiterste zuiden en het uiterste noorden. In het zuiden van sleuf 4, 5 en 6 is de bodemopbouw vrij uniform. SL4/P1 kan hier gelden als referentieprofiel (fig. 17). De bodemopbouw bestond uit een ploeglaag van 29cm, met daaronder een volledig vermengd zandlemig pakket. Daaronder kwam een vrij homogene donkergrijze zandlemige laag voor, met daaronder een homogeen bruine verweringshorizont met vage ondergrens. De dikte van deze verweringshorizont varieert in deze zone, nl. tussen 16cm en 25cm. Onder deze gehomogeniseerde bruine horizont bevindt zich het weinig verweerd moedermateriaal, dat bestaat uit geelbruine gevlekte zandleem.

Figuur 19. SL7/P1

In het zuiden van sleuf 7 werd een afwijkend profiel vastgesteld (fig. 19). Ter hoogte van SL7/P1 kwamen onder de ploeglaag (dikte 25cm) 3 sterk heterogene pakketten voor, gescheiden door een zwart sinterpakket. De totale dikte van deze pakketten bedraagt 81cm. Onder deze sterk heterogene ophogingspakketten situeert zich een donkergrijs, homogeen pakket met een dikte van 14cm. Daaronder komen 3 sterk gereduceerde zandlemige pakketten met een totale dikte van 81cm voor. De aanwezigheid van deze blauwgrijze pakketten wijst op de aanwezigheid van een zeer waterzieke zone. Net boven de moederbodem komt een sterk humeus bandje met een dikte van 5cm voor. Dit organische pakket, dat wellicht te interpreteren is als een afgetopte A-horizont, werd bemonsterd voor eventueel verder archeobotanisch onderzoek.. Het ontbreken van reductie onder de A-horizont toont aan dat het hier zeker geen poel betreft.

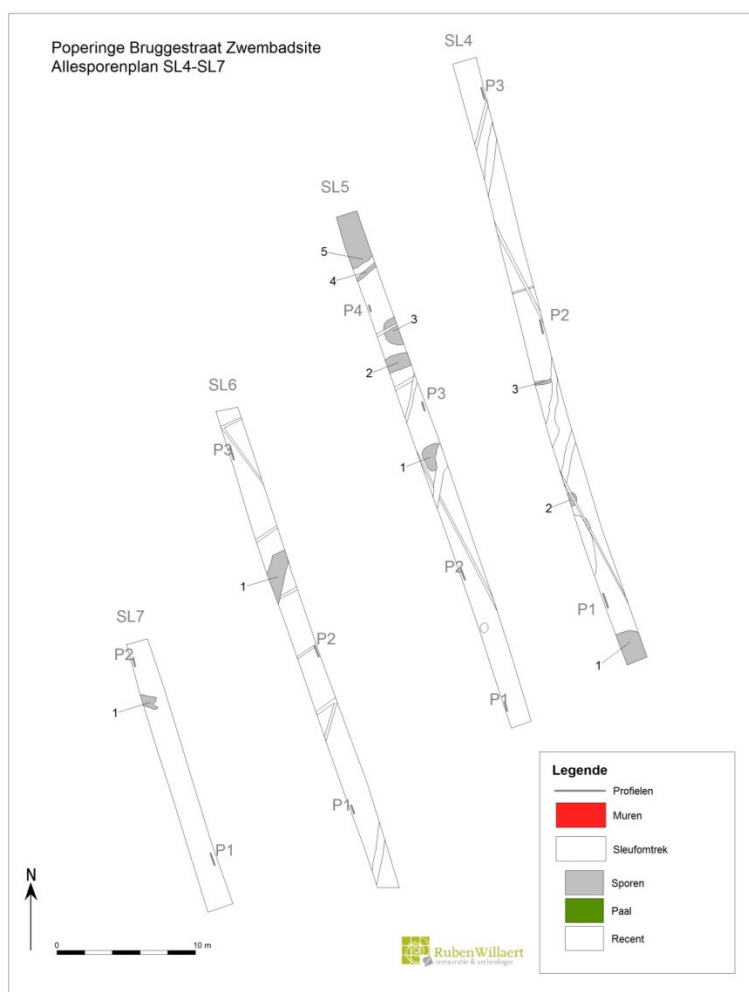
Ook de noordelijke zone van dit deelgebied bleek zwaar opgehoogd te zijn. De grens van de recente ophogingspakketten bevond zich op 1m tot 1,20m onder het huidige maaiveld. In sleuf 6 werd op deze grens lokaal een niveau met een groot aantal kleine stenen (dikte 8cm) vastgesteld, wat erop wijst dat het terrein (lokaal) verhard was. In sleuf 5 werden op dit niveau blokken gewapende beton en grote hoeveelheden plastic vastgesteld. Onder deze pakketten werd overal een homogeen donkergrijze laag met een dikte van ca. 17cm vastgesteld, zoals ook te zien is op

fig. 19. In het uiterste noorden van dit deelgebied werden in alle sleuven net onder deze laag sterk gereduceerde pakketten vastgesteld. Deze dienen wellicht in verband gebracht te worden met de aanwezigheid van een depressie/beekvallei.

3.2.2. STRUCTUREN

In de zone ten noorden van het huidige zwembad werden 10 sporen geregistreerd. In tegenstelling tot de zone ten zuiden van het zwembad werden geen bakstenen muren of andere gebouwresten aangetroffen. Evenmin werden kuilen aangetroffen waarvan de vulling met zekerheid met WOI te associëren is.

Geen enkele van de geregistreerde sporen is archeologisch relevant. De sporen werden niet in associatie met andere sporen aangetroffen; vermoedelijk is het merendeel ook zeer recent.

Figuur 20. Allesporenplan SL4-SL7

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1. CONCLUSIES

Stad Poperinge plant de afbraak van het huidig zwembad en de bouw van een nieuw zwembad, recreatief gebouw en de aanleg van een nieuwe parking. Het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba heeft op 26 en 27 juni het projectgebied geïnventariseerd door middel van proefsleuven.

Doelstelling van het onderzoek was na te gaan of er op de planlocatie archeologische vindplaatsen aanwezig kunnen zijn die aangetast of vernield kunnen worden naar aanleiding van de geplande uitbreiding.

In het zuidelijk deel van het projectgebied zijn een groot aantal muren aangetroffen. Op basis van materiaalgebruik kon afgeleid worden dat deze muren te dateren zijn in de 19de/20ste eeuw. Hoogstwaarschijnlijk zijn een groot deel van de muren in verband te brengen met het Gesticht der ongeneesbaren, die in 1910 -conform het testament van de oud-burgemeester M. Berten- langs de Bruggestraat opgericht werd

Ook de structuur die onderzocht kon worden ter hoogte van het kijkvenster en vermoedelijk te interpreteren is als een mestvaalt is te dateren in de 19de/20ste eeuw. Mogelijk is deze structuur te koppelen aan de bewoning langs de Bruggestraat, voor de oprichting van het gesticht.

In het noordelijk deel van het projectgebied werden een beperkt aantal sporen aangetroffen. Geen enkele van deze sporen is archeologisch relevant.

4.2. AANBEVELINGEN

Voor het projectgebied Poperinge Bruggestraat wordt geen aanvullend archeologisch onderzoek aanbevolen.

5. BIBLIOGRAFIE

ADRIAAN M. 2006, Middeleeuwse vloertegels als inspiratiebron voor 18de, 19de en 20ste eeuwse haardtegels in Poperinge. In: *Novi Monasterii*, vol. 5.

DE GRUYSE J., BONCQUET T., DE ROEK A. 2012, *Archeologisch onderzoek Lokerhof (Heuvelland)*. Onuitgegeven rapport Ruben Willaert bvba.

6. BIJLAGE

6.1. SPORENLIJST

Poperinge Bruggestraat POBR-14

Sporenlijst

Sleuf	Spoornr	Beschrijving
1	1	bakstenen muur
1	2	kuil
1	3	uitbraakspoor
1	4	kuil
1	5	kuil
1	6	bakstenen muur
1	7	bakstenen muur
1	8	bakstenen muur
1	9	enkele rij bakstenen
1	10	bakstenen muur
1	11	bakstenen muur
1	12	concentratie baksteenfragmenten
1	13	kuil
1	14	kuil
1	15	kuil
1	16	kalkmortelniveau
2	1	bakstenen muur
2	2	bakstenen muur
2	3	bakstenen muur
2	4	bakstenen muur
2	5	paal (horizontaal)
2	6	gracht?
2	7	cirkelvormige bakstenen structuur
2	8	kuil
2	9	paal
2	10	plank
2	11	plank
2	12	bakstenen gootstructuur
2	13	greppel
2	14	bakstenen muur
2	15	bakstenen muur
2	16	kuil
2	17	kuil
2	18	bakstenen muur
2	19	paal
2	20	paal
2	21	paal
2	22	paal

2	23	paal
2	24	paal
2	25	paal
2	26	paal (horizontaal)
2	27	paal (horizontaal)
2	28	vullingspakket
3	1	restant tegelvloer
3	2	bakstenen muur
3	3	bakstenen muur
3	4	bakstenen muur
3	5	bakstenen muur
3	6	uitbraakspoor
3	7	bakstenen muur
3	8	bakstenen muur
3	9	bakstenen muur
3	10	bakstenen muur
3	11	kuil/aanleggleuf?
3	12	enkele rij bakstenen
3	13	enkele rij bakstenen
3	14	bakstenen muur
3	15	bakstenen muur
3	16	enkele rij bakstenen
3	17	kuil
3	18	bakstenen muur
3	19	kuil?
3	20	kuil
3	21	kuil
3	22	kuil
4	1	kuil?
4	2	kuil
4	3	kuil/greppelrestant?
5	1	kuil
5	2	greppel?
5	3	kuil?
5	4	greppel
5	5	gracht?
6	1	gracht?
7	1	kuil

6.2. VONDSTENLIJST

Poperinge Bruggestraat				POBR-14	Vondstenlijst	
Vondstnr.	Put	Profiel	Laag	Spoor	Beschrijving	Datering
4	4	2	4		1 randfragment roodgeglazuurd	
5	2			vulling recente kelder	2 glazen borden, 1 glazen flesje, 1 glazen pipet, 1 plastic pipet	20e E
6	2	2	5	28	1 randfragment roodgeglazuurd, 1 wandfragment faience, 1 wandfragment rec. Steengoed, 3 fragmenten geglazuurde dakpan	19e-20e E
7	2			S28 ten Z van S5	1 wand- en 1 bodemfragment in Westerwald steengoed	19e-20e E
9	1			15	17 fragmenten van 1 kruik (mineraal water) + 2 rand- en 1 wandfragment in witbakkend aardewerk	19e-20e E
10	2			17	11 fragmenten van 1 SRD-kruik + 1 kogel	WOI

6.3. MONSTERLIJST

**POBR-
14**

Poperinge Bruggestraat **Monsterlijst**

Vondstnr.	Put	Profiel	Laag	Spoor	Beschrijving
1	7	1	10		bulk
2	2	2	7	6	bulk
3	2			23	hout
8	2			6	pollenbak

